

Dilemmaerne i mødet

mellem systemet og de unge misbrugere

-eller

Hvordan man mon kan lære at svømme i en flod!?

Liv og Samfund, 4 semester

GRUPPE 10

Lasse Andersen, PS04A
Mette Lyngsø Holst, PS04A
Christina Jønsson, PS04A
Klaus Magnussen, PS04A
Anja Blaksmark, PS04D

Vejleder: Thomas Andersen
Afleveringsdato: 3. april 2006, kl. 9
Projektets omfang i normalsider: 24 sider

Indholdsfortegnelse¹

Indledning	1
Problemformulering	2
Metodevalg.....	3
Teoriafsnit, Anthony Giddens.....	3
Teoriafsnit, Jürgen Habermas	3
Teoriafsnit, Aaron Antonovsky.....	4
Redegørelse og baggrundsviden for det empiriske materiale (U-Turn og Gaderummet).....	4
Analyseafsnit og diskussion.....	4
Konklusion og perspektivering	5
Teoriafsnit	5
Giddens	5
Samfundsstrukturen i dag.....	5
Identitetsdannelse i Senmoderniteten.....	6
Habermas	8
Kommunikativ handlen.....	8
Systemets kolonisering af livsverdenen	9
Antonovsky	12
Antonovskys sundhedssyn	12
Redegørelse og baggrundsviden for det empiriske materiale	14
U-Turn.....	14
Gaderummet.....	17
Regnbuen	18
Analyse og diskussion.....	18
Konklusion og perspektivering	22
Primær litteraturliste	24
Sekundær litteratur.....	25
Bilag 1 –uddrag fra serviceloven	26

Indledning

Som udgangspunkt har vi ønsket at undersøge de psykiske konsekvenser ved unges misbrug, men som opgaven har taget form har vores fokus samtidig flyttet sig. Vores interesse er i stedet faldet på mødet mellem de unge misbrugere og den behandling de har adgang til, samt de dilemmaer der ligger heri.

Som empiri var vores udgangspunkt et behandlingssted i det etablerede system, nemlig U-Turn som er et tilbud til unge misbrugere mellem 15 og 23 år.

¹http://www.cs.unca.edu/nfsnc/nfnc_fishing/fishscans/chattooga_river.jpg

Vi fik, et stykke tid efter at vi havde påbegyndt vores projekt, den idé at inddrage endnu et behandlingssted, nemlig Gaderummet, som er et alternativ til den gængse behandling. I gaderummet kan man komme direkte ind fra gaden, og her er der ikke aldersbegrænsning.

Med baggrund i denne sammenlægning af vores empiri, har vi flyttet os fra en afgrænset målgruppe, til en lidt bredere da der ikke er noget 'stop' for hvornår man kan komme til Gaderummet.

Vi har indsamlet vores empiri via et interview med en ansat psykolog, Sonny, fra U-Turn. Vi udformede på forhånd en håndfuld spørgsmål som vi senere tog udgangspunkt i under dette interview. Mødet med Gaderummet er begrænset ved at have foregået via telefonisk kontakt, og er altså mere end undersøgelse af den tilgængelige empiri som den hovedansvarlige, Kalle Birck Madsen, har stået for igennem den tid Gaderummet, og det herunder liggende terapeuttilbud Regnbuen, har eksisteret.

Vi har haft adgang til diverse artikler, pressemeddelelser, evalueringsrapporter, breve til div. Ministre, ministerier og andre i systemet – det meste forfattet af Kalle selv, og derfor relevant i forhold til at se på hvilket 'stof' Gaderummet egentlig er gjort af, og hvor stærkt de ideologiske grundtanker træder her igennem.

Det som vi synes er interessant at belyse er forståelsen for identitetstabet, og faldgruber i mødet mellem de unge i det etablerede system - samt de alternativer der ligger til dette. Det finder vi essentielt fordi vi som kommende pædagoger godt vil have en forståelse for hvordan vi tackler dilemmaerne i dette møde.

Dette leder til en problemformulering der lyder:

Problemformulering

- Hvilke dilemmaer ligger der i påvirkningerne af identiteten i det senmoderne samfund?
- Hvilke handlemuligheder og begrænsninger ligger der i sameksistensen af system og livsverdenen når vi som behandlere skal møde de unge?
- I hvilken grad er det sundhedsmæssige arbejde repræsenteret inden for behandlingen af unge misbrugere, og hvordan kan vi som pædagoger arbejde med de dilemmaer der opstår i dette?

Metodevalg

Vi har valgt en opgavestruktur hvor vi starter med en redegørelse af vores teorigrundlag, nemlig Giddens, Habermas og Antonovsky. Vi har valgt vores teoretikere dels ud fra personlig, dels faglig interesse, og det har været svære valg fordi vi pludselig godt kunne se, at der både var samstemmelse, men i hvert fald også forskellige, mellem især Giddens og Habermas' teori. Dog er vi nået frem til, at det som har været vores fælles interesse hovedsagligt er ønsket om at undersøge unge i et stofmisbrug og deres møde med systemet og herunder udviklingen af de unges identitetsdannelse i vores samfund (Giddens). Videre vil vi undersøge hvilke farer de unge i dag bliver udsat for set i et sociologisk perspektiv (Habermas) og hvilke løsningsmodeller i vores sociale og sundhedspædagogiske arbejde der evt. kan bruges når vi arbejder med unge misbrugere. (Habermas, Antonovsky).

Nedenfor en mere konkret gennemgang:

Teoriafsnit, Anthony Giddens

For at besvare første punkt i problemformuleringen som lyder, *"Hvilke dilemmaer ligger der i det senmoderne samfund?"*, vil vi i første del af teoriafsnittet benytte Giddens teori om netop påvirkningerne af identiteten i vor tid. Dette finder vi essentielt, fordi vi oplever at stabiliteten i vores samfund i dag er blevet erstattet af en udefinérbar og flydende tendens. Disse teorier vil vi benytte for at underbygge vores empiri hvor vi vil se på netop problematikkerne omkring de unge stofmisbrugeres identitetsdannelse.

Teoriafsnit, Jürgen Habermas

Videre vil vi bruge Habermas' begreber og teori om kommunikativ handlen, samt om hvilke konsekvenser det har når systemet koloniserer livsverdenen - herunder problemet med at løse sociale problemer med økonomiske og administrative midler som vi kan se leder til meningsløshed og identitetskriser. Det er vores oplevelse at dette er interessant, fordi vi som pædagoger både skal varetage systemets og livsverdenens mål og funktioner - og at det i denne balancegang er nødvendigt at holde sig for øje hvilke faldgruber, men også muligheder, der ligger i mødet mellem

disse. Vi ønsker i analysen, at bruge Habermas til dels at underbygge en kritik og en diskussion i forhold til behandlingsstedet U-Turn, dels for at understøtte Gaderummet og de ideologier der ligger i deres møde med de unge – samt hvilke handlemuligheder og begrænsninger der ligger i dette.

Teoriafsnit, Aaron Antonovsky

I sidste del af teoriafsnittet vil vi argumentere ud fra Antonovskys flodmetafor², samt hans begreb om sund/usund fordi vi umiddelbart oplever at der ligger en sandhed i at møde de unge hvor de er, i stedet for at hive dem ud af deres sociale kontekst. Dette er interessant når vi ser på henholdsvis U-Turn og Gaderummet fordi vi godt vil diskutere hvorvidt de to behandlinger egentlig bruger disse begreber/metoder.

Redegørelse og baggrundsviden for det empiriske materiale (U-Turn og Gaderummet)

Her vil vi redegøre for de to behandlingssteders metoder og ideologier for at lægge op til den efterfølgende analyse. Det gør vi fordi vi fra start har haft en opfattelse af at de to behandlingssteder fremstår som modpoler, og fordi vi dermed godt vil forsøge at belyse dette yderligere.

Analyseafsnit og diskussion

Vi vil ud fra vores empiriske undersøgelser, altså interviewet med behandlingsstedet U-Turn, og diverse artikler m.m. skrevet af Gaderummet's³ daglige leder, Kalle Birck Madsen, forsøge at belyse de konflikter og dilemmaer der kan opstå i en eventuel behandling af unge med stofmisbrug og deres møde med henholdsvis det etablerede system og de alternativer der er til dette; hvordan møder Gaderummet versus U-Turn de unge?, hvilke metoder arbejder de to behandlingssteder ud fra?, hvad er deres mål?, hvilke faldgruber ligger der i deres arbejde?

Dette gør vi med understøttelse i de teoretikere og deres teorier vi tidligere har redegjort for sidestillet med vores empiriske materiale. Yderligere vil vi så fremstille de to behandlingssteders metoder og ideologier i forhold til hvordan de møder de unge. I det samlede hele er vi interesseret i

² Kompendium, Liv og Samfund 4 semester, "Sygdom er hvordan man har det, sundhed er hvordan man tar' det"

³ <http://www.gaderummet.dk/>

at belyse forskellen mellem U-Turn og Gaderummet som mulige behandlingsløsninger i forhold til unge med misbrug.

Konklusion og perspektivering

I konklusionen vil vi redegøre for pædagogens handlemuligheder i forhold til de rammer der er i det etablerede behandlingssystem og de alternativer der ligger uden for dette. Derunder tager vi stilling til hvilke dilemmaer der ligger i vores pædagogiske arbejde i mødet med unge misbrugere, samt samler op på det sundhedsmæssige arbejde i forhold til målgruppen.

Teoriafsnit

Giddens

Samfundsstrukturen i dag

For at belyse ungdomslivets omstændigheder i dag, er det nødvendigt at man tager udgangspunkt i familieformen ved kvindernes indtog på arbejdsmarkedet (ca. 1960), og dermed det opbrud med den gængse kultur, hvor der før i tiden havde været en fast person i hjemmet (kvinden) til at præge børnene. Nu blev der pludselig brug for heldagspasning af børn og unge. Dermed menes enten børnehaver og/eller vuggestuer, eller en kombination af skole- og fritidshjemstilbud. Kvindernes start på arbejdsmarkedet blev også startskuddet til en ny familieform, nemlig eneforsørgerfamilien. Kvinderne var ikke længere afhængige af mandens indkomst, og det blev mere udbredt med skilsmisser i Danmark⁴.

For børn og unge betød dette at deres socialiseringsproces blev markant udvidet med mange forskellige arenaer - fra at have været der hjemme med deres mødre i størstedelen af deres liv skulle de til at indfinde sig i dagtilbud hele dagen, og lære de regler der fulgte med. Man kan dermed sige, at daginstitutionerne i høj grad overtager den primære socialisering, der finder sted i barndommen,

⁴ Børn og familie i det postmoderne samfund, s.110

hvor den grundlæggende prægning af personlighed finder sted og befæstes. Det betyder ikke at forældrene mister deres indflydelse på deres eget barn, men derimod at barnet ret hurtigt lærer at navigere imellem disse forskellige arenaer; hjemmet og institutionen (det er ikke alt man må derhjemme man også må i institutionerne), men forældrenes indflydelse bliver nok reduceret til at være en påvirkning af holdninger og moral, hvor imod daginstitutionerne står for at præge dagligdagens spilleregler i forhold til samværet med andre mennesker.

Denne dobbeltsocialisering følger selvfølgelig barnet til det bliver et ungt menneske og starter i skole. Hermed er der en helt ny arena med i billedet da der med skolestart også bliver krav om forskellige færdigheder samt indlæring. I vores tid starter barnets dag i skolen, og senere går de til deres fritidshjem. Det giver samtidig den unge et større ansvar for egen frihed, samt dannelse af nye konstellationer - venner. I det hele taget udvides den unges arenaer meget, og socialisering foregår i højere grad uden for familien og i takt med at barnet bliver ældre. Dette viser sig fx igennem fritidsaktiviteter som sport, spejder osv. Den unge løsriver sig og bliver mere og mere påvirket af andre voksne (pædagoger, trænere, og andre voksne der er tilgængelige i deres hverdag). Her er der tale om en sekundær socialisering hvor de unge skaber deres egen moral og kodeks for hvad der er socialt acceptabelt.

Når de unge har nået denne fase i deres liv, hvor de er i stand til at vælge hvilke tilbud de vil gøre nytte af, har man brugt betegnelser som "zapper generationen". Dette er en sammenligning med børn der med en fjernbetjening i hånden kan følge med i flere forskellige tv programmer ad gangen. Dette har betydet en bekymring fra flere sider af det pædagogiske felt i form af bekymring for om de unge, i form af for mange forskellige tilbud, kunne have nemt ved at tabe fokus dvs. fare vildt. Det er det som Giddens kalder for det senmoderne samfund; et samfund der er i konstant opbrud og dermed en nedbrydning af de faste arenaer. Dette betyder altså at socialiseringen, og dermed også identitetsdannelsen, hele tiden foregår i skiftende arenaer. Lad os se på hvad Giddens siger om dette.

Identitetsdannelse i Senmoderniteten.

Anthony Giddens beskæftiger sig med identitet i det senmoderne samfund. Han ser på sammenhængen mellem de samfundsmæssige strukturer i det han kalder 'senmoderniteten', og betydningen af disse i forhold til den enkeltes identitetsdannelse. Samfundet er præget af konstant omdannelse, opbrud, nedbrydning, udvikling og stadig fornyelse. Der er ikke længere nogen store fælles sandheder; vi er ikke længere styret af tradition og kan forkaste den hvis vi vil - men alligevel

findes der strukturer i samfundet vi er på virket af, så det er op til den enkelte at opbygge sin egen fortælling. Giddens mener, på den ene side, at subjektet – selvet - er styret af de strukturer der findes i samfundet, og på den anden side, at subjektet er et selvstændigt og reflekterende individ. Giddens pointerer at identitetsdannelsen er blevet et refleksivt projekt. Identitet opfattes ifølge Giddens som værende en stadig rekonstruktion og iscenesættelse ud fra forskellige situationer. Han mener at man er noget forskelligt alt afhængig af hvilken situation eller gruppe man befinder sig i. 'Kerneidentiteten' i traditionel forstand er ifølge Giddens aftaget i betydning, og han snakker om at identiteten er blevet 'decentraliseret'. Vi bombarderes konstant af indtryk bl.a. fra medier, og de store sociale kontaktflader, som gør at vi får en oplevelse af, og indblik i, mange forskellige alternative måder at leve og tænke på. Dette betyder en udvidelse af valgmuligheder i forhold til identitetsdannelsen. Den nye udvidede mulighedshorison er positiv i den forstand at individet mere frit kan vælge, men det kan også medføre en forvirring og frustration. Det enkelte individ tvinges hele tiden til at forholde sig til disse indtryk, og det betyder en konstant refleksion og stillingtagen i forhold til selvdannelsen. Det moderne livs vigtigste krav til individet er, ifølge Giddens, refleksionen over selvet. Individet må reflektere over hvad det gør, hvorfor det gør det - og hvem det er det gerne vil være.⁵

Giddens siger altså at identiteten udvikles løbende igennem hele livet og at dannelsen er i konstant opbygning i form af påvirkninger fra forskellige arenaer, men samtidig siger han også at stabilitet i livet er en forudsætning for at individet bedre kan finde vej igennem livets labyrint af valgmuligheder. Han siger også at hvis individet ikke har stabilitet i dets liv kan individet senere opleve problemer med at interagere med andre mennesker. For at handle og fungere med andre mennesker i verden må vi vide hvem vi selv er. For at vide hvem vi selv er må vi vide hvordan andre er, og hvordan de handler og fungerer.

Man kan sige at misbrug hos unge kan opstå af mange forskellige ting - det kan være alt fra familiestrukturer til kedsomhed, men fælles er det dog at et misbrug ikke bare opstår som sådan; der vil altid være en foregående eksperimenteringsfase. En fase hvor den unge ud fra forbruget af stoffer danner sin egen mening om hvad det kan bruges til. For de fleste ender denne fase med at de gør op med forbruget af stoffer i kraft af at de ikke længere får det ud af selve rusen som de vil, og

⁵ www.dr.dk/p1/eksistens/ -radio program om giddens

derfor forkaster eksperimenteringen - eller at omkostningerne ved rusen er for store i forhold til hvad de får ud af det.

Så er der den gruppe af unge, der af en eller anden grund ikke får forkastet deres eksperimentering i tide, og glider over i det der er et reelt misbrug; altså en fase hvor rusen bliver brugt som et værktøj til virkelighedsflugt, eller som belønning i form af afslapning efter store daglige opgaver.

Det er som sådan ikke vores udgangspunkt at skulle redegøre for hvornår et forbrug af stoffer går over i misbrug, men derimod at sætte fokus på at det i den grad rammer identiteten at have et misbrug af stoffer, Sonny fra u-turn fortæller også i interviewet, at flere af de unge på behandlingstilbuddet føler at de lever i en dobbelt verden hvor de slet ikke føler sig på "lige fod" med deres jævnaldrende - fordi de er isoleret i deres egen verden. Og man kan derfor sige, at det er vigtigt at have en forståelse for hvordan man kan udvikle de unges identitet i kraft med et behandlings tilbud, så at man lærer den unge at reflektere over deres handlemåder og tankegange når de kommer til at skulle reagere i forhold til deres eget misbrug.

Med dette menes at hvis de unge ikke får reflekteret(selvet) over deres gøren og handlen, og dermed taber fokus i deres valg vil de have svært ved at tage stilling til hvad de skal vælge af samfundets mange valgmuligheder.

Hvis den unge udvikler sig i kraft af egne refleksioner til at kunne reflektere, og dermed navigere, i samfundet, så er der dermed også skabt grobund for den stabilitet, som Giddens mener, er essentiel for at udvikle en sund identitet. Risikoen for at fare vild bliver altså minimeret.

Habermas

Kommunikativ handlen

Jürgen Habermas er socialfilosof. Han er født i 1929 og forbindes bl.a. med kritisk teori. Han mener at fornuft og argumenter er med til at ” ...sikre social retfærdighed og hindre social menneskelig fornedrelse, udnyttelse og undertrykkelse.”⁶

Habermas har en kommunikationsteoretisk vinkel i sine teorier. Han mener magt og kommunikation er tæt forbundne⁷, men også at vi i kommunikationen kan skabe frigørelse. Denne

⁶ <http://www.leksikon.org/art.php?n=1039>

frigørelse skabes via den tvangsfrie kommunikation og er baseret på universalpragmatikken som egentlig betyder at vi har et fælles sprog der beror på faste gyldighedskrav som bl.a. sandhed og forståelighed.⁸ Selvom Habermas vedkender sig at ingen kommunikation kan være helt uden indflydelse af magt i en vis forstand, så er idealet til stadighed at forfølge dette mål da enhver dialog i sig selv giver os muligheden for dette.

Det er ifølge Habermas vigtigt at vi forsøger at forfølge disse mål, altså at vi opretholder vores fornuftige, rationelle, kommunikation, så at vi i samfundet kan holde magten og undertrykkelsen i skak. Vigtigheden af dette er opstået ud fra Habermas teori om at livsverdenen koloniseres af systemet:

Systemets kolonisering af livsverdenen

Det er ikke Habermas' teori at livsverdenen skal være en sandhed i sig selv. Han mener at systemet har sin berettigelse inden for de økonomiske og administrative områder; at systemet på dette punkt selvfølgelig er det bedste til at varetage *dette*, men at der opstår et problem når vi forsøger at løse problemer i vores sociale verden med disse midler⁹. Dette vil vi komme ind på her, men allerførst skal vi have en forståelse for Habermas' teori om systemet og livsverdenen.

Som Habermas ser det, så er der en påvirkning, et samspil, mellem de to verdener, men hvor systemverden repræsenterer den mere målorienterede handlen; samfundets materielle reproduktion, så repræsenterer livsverdenen derimod den *symbolske reproduktion*; skabelsen af meningsgivende kulturelle tolkningssystemer, solidaritetskabende fællesskaber og identitetsskabende personlighedsstrukturer.¹⁰

Problemet er, ifølge Habermas, at systemverdenen invaderer livsverdenen – altså en kolonisering af denne.

”Livsverdenen må udvikle autonome institutioner, som begrænser systemernes kolonialisering, og den må tilbageerobre de områder for kommunikativ handlen, som systemets ekspansion har tingsliggjort.(Scheel 1993 p. 118)”¹¹

⁷ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s. 174

⁸ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s. 174-175

⁹ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.177-179

¹⁰ Sociologi og modernitet, s. 43

¹¹ http://home16.inet.tele.dk/jesper_t/hab.htm

Denne erobring af livsverdenen betyder et tab af vores indbyrdes relationer og den bliver i stedet præget af et større fokus på personlig vinding, effektivitet og succes for den enkelte.¹² Dette (menings)tab skaber en følelse af tomhed og mangel på sammenhæng fordi de sociale traditioner nedbrydes; der opstår social anomi, altså et normsammenbrud fordi de kollektive fællesskaber nedbrydes.¹³ Vi er pludselig ikke noget værd hvis ikke vi 'vinder' i forhold til de normer og værdier der ligger som grundlag for vores system; hvis vi ikke er i stand til at fastholde et arbejde eller en bolig, enten på grund af misbrug eller andre krisesituationer. At vi som mennesker måske indeholder andre ressourcer - som dog ikke (og måske netop derfor) skaber de store gevinster indenfor de administrative og økonomiske systemer - bliver ikke vægtet højt.

Årsagen til hele denne kolonisering af livsverdenen beror, ifølge Habermas, på at netop stat og marked ...”forsøger at løse deres egne indre kriser og styringsproblemer, ved at gribe regulerende ind i livsverdenen.”¹⁴ Sådan kan livsverdenens ressourcer drejes i retning af en legitimering i forhold til staten samt en motivation i forhold til vores marked. Grundlæggende for systemet er det fx, at når det vil hjælpe misbrugeren, så er det med henblik på at han skal blive stabil og på sigt blive arbejdsduelig (fordi vi som samfund skal producere mere) – når han ikke til dette mål, så er han 'tabt' og henvises til en førtidspension hvor han nok får fred, men samtidig også marginaliseres i en sådan grad at det er forbundet med meget lav status at fremsige hvad han lever af.

Det er, når der på denne måde gribes ind i den symbolske reproduktion, altså vores sociale liv, at Habermas taler om at der opstår social anomi og at ”...det giver subjektivt erfarede, identitetstruede kriser eller sygdomstegn, og deraf sociale sygdomstegn:”¹⁵ – som fx giver sig til udtryk i meningsløshed og identitetsløshed.

Vi taler altså om at systemet tingsliggører og ødelægger grundstenene i vores livsverden for den økonomiske og administrative vindings skyld. Samtidig ser det ud til at systemet faktisk går ind og kamuflerer (draperer¹⁶) denne tingsliggørelse ved at lade den fremstå som en kommunikativ handling. Fx kan det være interessant at diskutere om socialpædagogiske projekter, hvor der jo i selve pædagogikken ligger en implicit ideologi omkring empati, måske i virkeligheden er mere

¹² Sociologi og modernitet, s. 43

¹³ Sociologi og modernitet, s. 44-45

¹⁴ Sociologi og modernitet, s. 45

¹⁵ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.179

¹⁶ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.179

orienterede om en resocialisering¹⁷; ”det vil sige, at tiltag fra systemets side, som i bund og grund er magthandlinger (strategiske), indlejres i en kommunikativ diskurs for at skjule det egentlige formål.”¹⁸

Som pædagoger har vi et tosidet mål; vi skal dels tilfredsstille systemet og dets produktion, men samtidig skal vi også styrke og tilfredsstille livsverdenens reproduktion; altså skabelse af mening i tilværelsen, identitet og solidaritet:

Pædagogikkens mål og funktion	
Livsverdenens symbolske reproduktion <ul style="list-style-type: none"> • Identitet • Solidaritet • Mening 	Systemets materielle reproduktion <ul style="list-style-type: none"> • Tilpasning • Kvalificering • Selektion

¹⁹

Det er klart at der opstår et dilemma i forhold til om der kan skabes balance imellem disse to mål. For det kan meget nemt konflikte at skulle opretholde systemets love, normer og ønske om tilpasning – samtidig med at vi skal lave identitets- og solidaritetsfremmende arbejde. Derfor er det Habermas’ ideologi at vi ’blot’ sørger for at bevare de kommunikative handlinger; at vi ikke lader systemet kolonisere livsverden, men netop sørger for at skabe plads til *både* den forståelses- og den målorienterede handling.

Der er ingen tvivl om at Habermas og hans teorier er svært tilgængelige hvis vi taler om at skulle finde en sandhed eller løsning på hvordan vi bedst handler i mødet med en ung misbruger, men vi kan dog se en sandhed i *stræbelsen* efter en opretholdelse af livsverdenens normer og værdier fordi det er der vi skaber vores identitet og mening med livet – især hvis vi står som ungt menneske i en konflikt hvor systemet er svært tilgængeligt, eller endog ønskeligt.

¹⁷ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.179

¹⁸ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.179

¹⁹ Pædagogik i sociologisk perspektiv, s.185

Antonovsky

Antonovskys sundhedssyn

Aaron Antonovsky var professor i medicinsk sociologi og stressforsker (født 1923- 1994).

En af Antonovsky's centrale begreber er den salutogenetiske idé, som drejer sig om sundhedens opståen, og udvikling, hvilket er en modsætning til sundhedssystemets interesse for patogenese; læren om sygdommens opståen og udvikling. Antonovsky interesse lå i at se på hvad der holdte folk sunde og raske, og ikke hvad der gjorde dem usunde og syge. Han går altså ind for det sundhedsfremmende arbejde i stedet for det sygdomsforbyggende. Han snakker derfor om de 2 paradigmer; Usund/Sund og rask/syg. Rask/syg handler om helbredet og knytter sig til kroppen og biologien. *"Sund/usund knytter sig derimod til det levede liv, idet sundhed handler om vitalitet, dvs. glæde ved og lysten til at leve og følelsen af at kunne håndtere hverdagslivets mangefoldige udfordringer og situationer."*²⁰ Antonovsky mener, at det at være sund ganske enkelt handler om at have følelsen af sammenhæng i sit liv. Følelsen af begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed, hvilket også er tre af hans centrale begreber.

Han mener at *"jo højere følelse af sammenhæng man har i sit liv, jo sundere er man, fordi det giver en robusthed til bedre at tackle de udfordringer og knubs livet giver"*. Men som han siger følelsen af sammenhæng kommer ikke af sig selv, det er noget der skal læres igennem det levede liv og helst grundlægges i opvæksten.²¹

For at illustrere Antonovsky's tankegang omkring følelsen af sammenhæng, tager han udgangspunkt i et billede som også sundhedssystemet bruger om sig selv, nemlig flodmetaforen.²² Sundhedssystemet version af flodmetaforen kan forklares således at patienter er mennesker der er faldet eller skubbet i en flod og er i færd med at drukne. Sundhedssystemets opgave er at stå på en bro tværs over floden og fiske de uheldige op, altså behandle dem. Forebyggelsen er så at gå langs starten af floden og finde ud af hvorfor folk falder i floden og derefter forhindre dette.

Antonovsky har så en anden måde at tolke flodmetaforen på. Han mener hverken at folk er faldet eller skubbet i floden, han mener vi er født i "Livets flod". Nogen kommer nænsomt igennem og kan måske bunde det meste af vejen, mens andre bliver ført hen mod farlige passager med dybt vand, klipper og strømhvirvler som truer med at trække dem ned. Derfor drejer det sig om, hvor man befinder sig i floden og hvor godt man har lært at svømme og hvor udholdende man er.

²⁰ Kompendium, Liv & Samfund – 4. semester "Sygdom er hvordan man har det–sundhed er hvordan man ta'r det" s.61

²¹ Kompendium, Liv & Samfund – 4. semester "Sygdom er hvordan man har det–sundhed er hvordan man ta'r det" s.59

²² Kompendium, Liv & Samfund – 4. semester "Sygdom er hvordan man har det–sundhed er hvordan man ta'r det" s.63

Sundhedssystemets opgave er stadig at forhindre folk i ikke at drukne, men ikke ved at hive dem op af vandet men ved at lære dem at svømme bedre. ”Det er følelsen af sammenhæng i livet, der giver gode svømmere.”²³

Antonovsky's sundhedspædagogik går ud på at menneskets egen opfattelse af sundhed er drivkraften for ændring. Der skal ikke være nogen løftede pegefingre fra den professionelle om hvordan patienten bør leve sit liv. Nej det skal ske i samarbejde med patient og den professionelle. Vi skal hjælpe patienten til et bedre valg og ikke vælge for dem.²⁴

Der kan hurtigt opstå nogen dilemmaer ved at arbejde anerkendende. Nemlig det at folk har ret til selv at vælge det liv de vil leve, også selvom det ikke er den måde vi som pædagog/socialhjælper synes er den rigtige måde. Det vil sige; vil de ikke have hjælp, kan vi ikke tvinge dem. Men på den anden side vil vi jo det bedste for patienterne da vi har interesse for deres ve og vel, og det kan være svært at acceptere deres valg om ikke at ville have hjælp. U-turn har oplevet mange unge, som er blevet henvist fra diverse socialcentre, som ikke ønsker hjælp. Personalet kan ikke gøre noget. Viden er ikke nok til at ændre adfærd. Men motivation er. Så De fleste unge ved jo godt at det at tage stoffer ikke er godt for dem. Det er personalets opgave at finde ud af hvad der motiverer den enkelte.

Antonovsky mener at det kan være meningsfuldt at have et narrativt aspekt ind i det at mestre sit liv. Det at dele sine oplevelser med andre, at fortælle sin livshistorie, at tale om fortid, nutid og ønsker for fremtiden; dét kan være med til at mennesket forstår sit liv i sammenhæng. Men i artiklen ”Sygdom er hvordan man har det – Sundhed er hvordan man tager det”, bliver der af psykologen Svend Åge Madsen stillet spørgsmålstegn ved, om dette kan lade sig gøre i den forvirrede verden vi lever i, hvor ingen lytter til hinanden mere.

Vores identitet udvikles igennem de fortællinger vi fortæller om os selv, og de fortællinger der bliver fortalt om os. Narrativet er en blanding af fantasi og virkelighed.

Fordelen ved at arbejde med narrativer, er anerkendelsen af den anden og samtidigt at historien giver os viden om hvad denne person finder væsentligt og betydningsfuldt, godt/ondt og rigtig/forkert. Ved at arbejde med narrativer (livshistorier) giver det den unge mulighed for at

²³ Kompendium, Liv & Samfund – 4. semester ”Sygdom er hvordan man har det–sundhed er hvordan man ta'r det” s.63

²⁴ Egne notater fra undervisning Liv & samfund – 4. semester

arbejde med identitet og meningsdannelse på et personligt, psykologisk og socialt plan, og det drager fordele i de ressourcer som den unge allerede har. Plus, at når disse narrativer bliver fortalt i plenum sammen med andre mennesker (vores tilfælde unge stofmisbrugere), sætter det nogle tanker og følelser i gang hos den enkelte. Fortællingen bygger på en rekonstruktion af fortiden, nutiden som fortælleren opfatter den, og den forestillede fremtid (drømme og håb). Narrativet fortæller ikke udelukkende om tidligere handlinger, men også hvordan personen oplever og forstår disse handlinger, altså hvilke meninger der tillægges.²⁵

Redegørelse og baggrundsviden for det empiriske materiale

U-Turn

Beskrivelse af stedet:

U-turn har til huse i Studiestræde i København. Deres bygninger er helt nyrestaurerede. Der er en rolig, og hyggelig, stemning når man træder ind af døren. Lokalerne er delt op i dag- og aftengrupperum, hvor de unge mødes i grupperne. Der er lange borde med stole omkring i alle rum, hvilket gør at man virkelig føler at her bliver der talt meget sammen.²⁶

U-turn er København kommunes rådgivning og behandlingstilbud, der har som overordnet mål at yde professionel behandling og rådgivning til social udsatte unge, samt unge med fare for social udstødning grundet problemgivende stofmisbrug i alderen 15-24 år²⁷.

U-turn har eksisteret i 1½ år²⁸ og skal med tiden udvikle et ungemiljø, hvor de unge selv er med til at præge stedet, og inspirere og udvikle både behandlingsdelen og rådgivningen²⁹.

Behandlingsmetoder:

Der ydes telefonisk rådgivning, dagbehandling, aftengruppebehandling, samt individuel samtalebehandling.³⁰

²⁵ Lærerens notater fra 1. semester

²⁶ Fra besøg hos U-turn

²⁷ <http://www.uturn.dk/>

²⁸ Interview, bilag 2

²⁹ <http://www.uturn.dk/>

³⁰ *ibid.*

Lovgivning for u-turn:

”Den der ikke selv kan ernære sig selv og sine egne, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp fra det offentlige, dog med at underkaste sig de forpligtelser som loven herom påbyder.”³¹

U-turn er underlagt den sociale servicelov.

§ 1 Formålet med den sociale servicelov er:

1. at tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer.
2. at tilbyde en række almene serviceydelser, der også kan have et forebyggende sigte.
3. at tilgodese behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

For at se hele lovstykket se bilag 1

Staten eller kommunen har ansvaret for at borgerne har disse muligheder, og derfor bliver der lavet behandlingssteder der er rådgivende, forebyggende, og skærper brugernes sociale kompetencer og relationer. Derfor er nutidens behandlingssteder ikke kun et tilbud om behandling, men også et sted for fysisk og kreativ udfoldelse samt social omgang med andre mennesker.

På grundlag af disse formål (nævnt tidl. i afsnittet) arbejdes der i tre adskilte niveauer af hjælp:

Formål 1 er rettet mod den almene borger, der alle skal kunne henvende sig til kommunen for at få rådgivning.

Formål 2 er også alment og pålægger kommunerne, at yde service til borgerne, fx dagtilbud og døgninstitutioner.

Formål 3 henvender sig til børn og med særlig behov, og her har det offentlige en særlig forpligtelse til, at yde hjælp og omsorg³².

³¹ Grundlovens § 75

De sociale myndigheder er et supplement til familien, og derfor er det i familien den daglige omsorg og forsørgelse skal finde sted. Men loven pålægger kommunen den pligt at være opmærksom og hjælpe familier der er udsatte. Dette bliver kaldt for – Det kommunale tilsyn. Kommunerne skal derfor tilrettelægge deres administration sådan, at tilsynspligten kan opfyldes. Børn og unge er omfattet af loven om anonym rådgivning, og dette skal efterleves.

Hvis kommunen bliver opmærksom på at et barn har brug for støtte, skal kommunen tage hånd om disse børn med henblik på at skabe de bedste opvækstmuligheder for barnet så det kan opnå samme muligheder for personlig udfoldelse som deres jævnaldrende.

Barnets forældre eller dem der har forældremyndigheden skal inddrages i de tiltag som kommunen gør. Intentionen er, at dem der har forældremyndigheden er med til at træffe de beslutninger der involverer barnet. Derfor er det normalt at det er personerne med forældremyndighederne og i visse tilfælde den unge, hvis denne er over 15 år, der giver samtykke.

Gives samtykke ikke stiller loven betingelserne for hvordan kommunen skal eller kan handle.

Dette kræves at der er åbenlys risiko for barnets eller den unges sundhed.

Hvis kommunen får en formodning om at et barn lever under disse forhold, skal kommunen inddrage de fagfolk der indgår i barnets eller den unges hverdag³³.

Dette er de kriterier u-turn er underlagt og skal danne deres ideologi ud fra.

De unge som kommer til u-turn kommer fra alle sociale lag i samfundet. U-turn yder ikke opsøgende arbejde for at komme i kontakt med de unge, de hører det via mund til mund, eller bliver henvist fra skoler, kommuner og sagsbehandlere.

U-turn arbejder med de unge som et helt individ, de ser den unges familie, venner, skole osv. De arbejder ikke med den unge som stofmisbruger men som et kompetent menneske med ønsker og drømme.

Deres tankegang, går ud på at den unges misbrugs problemer kommer et sted fra, og de arbejder derfor ud fra hele den unges liv, for at finde ind til problemet.

³² Socialfag for pædagoger s.189

³³ Socialfag for pædagoger s. 191-194

De bruger de relationer den unge har i livet. De søger at komme i kontakt med forældre el. socialrådgiver, og prøver at få dem med til nogle rådgivende samtaler, sammen med den unge. Hvis en ung kommer ind til U-Turn, og på givende tidspunkt ikke har kontakt til hverken venner, familie, eller læge, hjælper u-turn med at komme i kontakt med disse, med hjælp fra den unge.

Hos U-Turn arbejder de med narrativ terapi.

De unge kommer i gruppe terapi - alt efter alder deles de op i dag- og aftengrupper.

I grupperne udveksler de unge deres individuelle historier, erfaringer, og giver hinanden feedback på de fortalte historier. På den måde danner de unge nye relationer med dem fra gruppen, og de får andre synspunkter på deres historier fra de andre unge. På denne måde bliver de unge sin egen og hinandens terapeut.³⁴

Gaderummet

”Det er ikke bare et spørgsmål om nogle ordentlige aktiveringspladser og institutioner eller at kunne få eneværelse ved henvendelse til psykiatrien, skulle man skrante. Nej. Der er brug for kvalitative tilbud, hele livssammenhænge, ej mere tvang, flere piller og unyttig kortsigtet handlen.”³⁵

Gaderummet og Regnbuen (se senere) er et alternativ til de mere gængse behandlingssteder i systemet; de fungerer som selvejende institution og opstod for 20 år siden som et frivilligt projekt der tilbød gratis rådgivning til unge med psykiske problemer. Ildsjælen bag er Kalle Birck Madsen, cand.psych., som stadig figurerer som daglig leder og nu også som juridisk ansvarlig for Gaderummet.³⁶

”Gaderummet er et døgnåbent sted for gadebørn og andre udstødte eller marginaliserede unge. Det er også et sted for almindelige unge der er i knibe og nød.

Det er unge som enten ikke har råd til at søge psykolog, eller også har dårlige erfaringer med det mere etablerede behandlingssystem.

³⁴ Interview, bilag 2

³⁵ http://www.gaderummet.dk/historie_html/Uf%E6rdigt%20ungemanifest%202004.htm

³⁶ <http://www.social.dk/det-frivillige-danmark/Hvaderfrivilligtsocialtarbejde/hvad-er-en-selvejende-institution.html>

Det er stedets politik at der specielt skal være plads til unge, der ikke har andre steder at være. De unge er tit udelukkede fra sammenhænge, hvor de føler sig hjemme.”³⁷

Udover Kalle er der i Gaderummet en arbejdsstab der består af frivillige, aktiverede og enkelte ansatte, ligesom rådgivning og terapi i Regnbuen også varetages af frivillige psykologistuderende.

”Der stræbes efter at nedtone skellet mellem dem der kører stedet og dem der bruger stedet. Det er en del af den ånd og energi der ideologisk ligger bag dette tilbud til de unge.”³⁸

Regnbuen

I Gaderummet findes et psykologisk rådgivnings- og behandlingstilbud; Regnbuen. Det er netop herudaf at selve projektet *Gaderummet* i sin tid tog sin form. Regnbuen er, som Gaderummet, et alternativ til de behandlingsformer der sædvanligvis findes i vores system, og er baseret på at den enkelte unge medinddrages gennem deltagelse:

”I det psykologiske arbejde vægtes deltager inddragelse og medbestemmelse gennem deltagelse. Problemer anskues, men diagnosen stilles først når problemet er afhjulpet; så kan man med rette sige hvad der virkede, og ud af det aflede karakteren af problemet.”³⁹

Da de unge i Gaderummet ofte har negative erfaringer fra det etablerede system, så lægges der i terapien vægt på at møde de unge med de behov de giver udtryk for. Der arbejdes fx ikke ud fra et medicinsk virke.

”Den terapi Regnbuen tilbyder imødekommer de unges efterspørgsel på kropsterapi, samtale, og hjælp til det praktiske, som at få et måltid mad.”⁴⁰

Analyse og diskussion

Med udgangspunkt i vores teori afsnit er vi nået frem til flere dilemmaer som vi her vil forsøge at belyse yderligere ved at trække vores teori ind i vores empiri; altså hvordan de to behandlingssteder, som er beskrevet ovenfor, møder de unge, samt deres mål med dette.

³⁷ http://www.gaderummet.dk/gaderummet_html/g_frameset.html

³⁸ http://www.gaderummet.dk/gaderummet_html/g_frameset.html

³⁹ http://www.gaderummet.dk/regnbuen_html/r_frameset.html

⁴⁰ http://www.gaderummet.dk/regnbuen_html/r_frameset.html

Hvordan møder de to behandlinger de unge? Både U-Turn og Gaderummet har hovedfokus på at møde de unge hvor de er – men gør de egentlig det?

Ifølge Sonny fra U-Turn vil de godt arbejde hen imod dette, men hvis vi tager udgangspunkt i Antonovskys sundhedsteori om at lære mennesker at svømme i den flod hvor de nu engang er, så mener vi ikke at det er dette som U-Turn egentlig gør. Dette understøttes yderligere i Habermas' teorier om drapering, som vi om lidt kommer ind på, men også i to citater af Sonny, som vi opfatter som selvmodsigende:

*"De unge skal derhen hvor de gerne vil hen."*⁴¹ ...og

*"Daggruppen, de bliver hentet hver dag, vi har nogen busser... så er vi sikre på at de kommer."*⁴²

Når Sonny taler om at *de unge skal derhen hvor de vil*, så mener han at U-Turn godt vil møde de unge hvor de er, altså at de skal mødes anerkendende i forhold til deres situation; om de er på stoffer, hvilke venner de har og hvilke sociale arenaer de nu befinder sig i. Men når han så samtidig taler om, at de henter de unge hver morgen i nogen busser de har til rådighed, så mener vi at de i virkeligheden bringer de unge op på en bro, i stedet for at lære dem at svømme. Vi mener at de på denne måde fratager de unges ansvar for selv at være med til at forme deres hverdag – for hvem kommer og henter dem i bus når de unge har sluppet U-Turn? Samtidig kan vi jo også godt se at det skaber noget struktur og stabilitet så de fx får mulighed for at indhente en 9.klasse - som der er et tilbud om at man kan tage i U-Turn.

Giddens mener jo også, at jo mere stabilitet der kommer hos den enkelte, altså individet, jo bedre grobund er der for at identiteten udvikler sig i en positiv retning. Og jo mere stabil identiteten er, jo bedre kan den enkelte reflektere over hvad og hvorfor de gør de ting de gør. Hvis vi antager at de unge faktisk føler sig isoleret i deres verden, så kan vi godt se, at muligheden for at komme til et rum der på forhånd er defineret, og som har tilbud både inden for det faglige og det kreative, er en mulighed for de unge til at kunne indgå i en relation som de finder meningsfuld. Netop meningsfuldheden; sammenhængen i sit liv, er, ifølge både Antonovsky og Giddens, jo essentiel for

⁴¹ Interview, bilag 2, 9:02 – 9:27

⁴² Interview, bilag 2, 9:02 – 9:27

den enkeltes livskvalitet og vitalitet, samt styrkelse af identiteten - så at de unge har bedre mulighed for at komme videre fra det udgangspunkt hvor de nu står.

Både Gaderummet og U-Turn taler altså om at møde de unge hvor de er, men hvor U-Turn skaber et nyt rum for de unge, så lader Gaderummet de unge skabe rummet selv:

”Det banale i Gaderummet er, at der ikke er nogen kasser, man som bruger skal passe ind i!”⁴³

Vi kan godt se at der for de unge i U-Turn kan være basis for at se positivt på at vi som pædagoger skaber rummet *for* de unge, men hvad med de unge der ikke passer ind dér? Hvad hvis man som ung ikke kan forholde sig til de gængse metoder der er at finde i systemet?

De unge der kommer til Gaderummet er måske i en vis grad mere udgrænsede end de unge der tager imod tilbuddet fra U-Turn. I hvert fald definerer Kalle fra Gaderummet, at de unge som han møder, de er *”...overvejende unge med store konflikter med systemet, og unge der har slidt deres bagland op...”⁴⁴* Og måske er dette en af årsagerne til at disse unge i større grad har brug for et rum hvor der arbejdes konkret med ideologien om at brugerne har indflydelse på både rummet, og terapien, samt de tilbud der ellers er; altså en virkelig deltagelse og skabelse af og i det sociale rum. For når vi runder Habermas, og hans kritiske syn på koloniseringen af livsverdenen - samt den slet skjulte dagsorden der finder sted fra systemets side; altså den *drapering* han taler om - så kan vi, set i dette lys, godt forstå at vi må være meget obs. på *med hvilke* motiver vi træder ind i de unges livsverden hvis vi virkelig vil give dem en hånd, fordi:

”Fraværet af fri tilgang til at dyrke kreative interesser eller indgå i basale arbejdsprocesser, som der selv bestemmes over, opleves som myndighedsstab...”⁴⁵

Det er her der opstår social anomi, altså et tab af vores mening med livet, herunder vores identitet.

⁴³ http://www.gaderummet.dk/historie_html/Odd%20Fellow%20Ordenen%20Op1%E6g%2030.marts%202005.htm

⁴⁴ http://www.gaderummet.dk/historie_html/Odd%20Fellow%20Ordenen%20Op1%E6g%2030.marts%202005.htm

⁴⁵ http://www.gaderummet.dk/nyheder_html/Samlet%20regnskabsafsl%E6ggelse%20E5r%202004.htm#_Toc97795955

Vi kan ikke, med selv de fornemste pædagogiske midler, nå en ung der er på kollisionskurs med systemet, hvis vi (på trods af at vi gør det åbenlyst), taler om at vi har ”...hemmelige agendaer...”⁴⁶ så som at animere i en retning mod stoffrihed hvis den unge slet ikke er dér i sit liv. Her opstår et kæmpe dilemma dersom vi som pædagoger står og skal varetage både systemets interesser, *samt* skabe grobund for et solidaritetsfremmende miljø, herunder en stabil identitet.

Det kan nemlig godt være at systemet har sin eksistensberettigelse i en administrativ og økonomisk grad, men som Habermas er inde på, så bliver det farligt hvis det er med systemets midler vi afhjælper problemer af menneskelig karakter. Det svarer sådan cirka til at gå ind i en hatteforretning for at købe sko! Det etablerede system, herunder U-Turn, visiterer de unge via forsamtaler, og herefter vurderes det om man kan modtage dem, eller om man må sende dem videre – alt afhængig af en definition om man rammer sin målgruppe. Men ”...*som et sidste sted kan Gaderummet ikke gøre sådan! For her skal der også være plads til den, som endnu ikke er kommet.*”⁴⁷

Habermas taler om kommunikativ handlen. Ideologien er at vi taler et fælles sprog, og at det er uden betoning af magt og ejerforhold. Det er det som Gaderummet forsøger at gøre: Når vi skal forestille os et personalemøde i Gaderummet, så er det ikke den daglige ledelse der sidder og definerer problemer og mulige løsninger – det er hele brugergruppen der træder ind og deltager - ligesom de unge er deltagende i dels den terapi der er tilgængelig, dels om de overhovedet er det sted i livet, lige nu og her i dag, hvor de har brug for den terapi der tilbydes.

Kritikken af denne ideologi, som Habermas også vedkender sig, går på at vi selvfølgelig ikke kan se os fri for at opleve tilstedeværelse af magt og ejerskab i vores kommunikative sfærer, og dette kan vi også trække frem i Gaderummet - for vi kan da godt tale om et *vist* 'ejerskab', eller en *vis* form for 'magt' hér, men den ene side af det er, at deres eksistens er truet hvis ikke de holder sig inden for de rammer der ligger i det at være selvejende institution (bl.a. økonomisk), og den anden side er, at det faktisk ofte er de unge brugere der selv på et møde går ind og definerer et hierarki hvis der fx er opstået en problematik omkring en anden ung der kommer i huset – her kan det vurderes, at fordi personen har stjålet ud af folks lommer (og der er faktisk mennesker der bor her) så vil man ikke se den person i aftentimerne, men kun i dagtimerne hvor der som regel er 'personale'. Men selvom Gaderummet er økonomisk begrænset, så er de faktisk, netop i deres egenskab af at være en

⁴⁶ Interview, bilag 2, 38:37 – 39:30

⁴⁷ http://www.gaderummet.dk/historie_html/Odd%20Fellow%20Ordenen%20OpI%E6g%2030.marts%202005.htm

selvejende institution, mere fri til at omgå de regler som fx U-Turn er underlagt i forhold til serviceloven – det er skabelsen af denne frigørelse som Habermas taler om i forhold til den kommunikative handlen. På denne måde kan Gaderummet favne de mennesker der er udgrænset i sådan en grad at systemets tilbud ikke mere kan gøre en forskel for dem; der opstår pludselig en mulighed for, i virkeligheden, at nærme os Habermas' ideologi om *stræbelsen* efter den kommunikative handlen.

Målet for både Gaderummet og U-Turn er at skabe stabilitet og sammenhæng så de unge igen føler mening med deres liv, men dette udgangspunkt giver sig til udtryk på forskellig vis – både i forhold til hvordan de definerer mødet med de unge - herunder hvordan de pålægger/fratager de unge ansvar, samt hvordan de to steder lader dette udmønte sig. Altså kan vi se at målene er de samme, men at midlet; vejen til dette mål, går ad to vidt forskellige veje; U-Turn mener at vejen til stabilitet er en begrænsning, eller et helt stop, af misbrug – Gaderummet mener at det der skal til *lige nu*, mere er at opfylde behovet for et frirum; en seng og et måltid mad.⁴⁸ Dette er en nødvendighed for at de udgrænsede unge også kan være deltagende i en social kontekst uden at drukne i de, af systemet, definerede krav vi alle støder ind i, men som er fatale for disse unges mulighed for udvikling i forhold til deres behov lige nu.

Konklusion og perspektivering

Set med Antonovskys øjne må vi konkludere at både U-Turn og Gaderummet prøver at skabe sammenhæng og mening med livet set ud fra det sundhedsmæssige perspektiv, men de har to vidt forskellige tilgange til dette. Vi som pædagoger prøver at skabe sammenhæng i de unges liv men vi kan ikke rykke noget med løftede pegefingre hvis ikke de selv er motiverede; altså hvis de ikke føler at deres håb og drømme ikke kan realiseres.

Afhængig af de unges individuelle ståsted, som er formet af de samfundsstrukturelle tendenser der er i tiden, samt en individuel livshistorie, kan vi se at det er vigtigt at handle ud fra et dynamisk udgangspunkt hvor man kan følge brugeren i behandlingsforløbets udvikling – hvad enten det er i det etablerede eller det alternative regi. Det er vores fornemmeste opgave at *definere* hvor brugeren

⁴⁸ http://www.gaderummet.dk/gaderummet_html/g_frameset.html

er lige nu; om behovet er at skabe nye rammer, eller om det er vigtigt at møde brugeren i hans totale sociale kontekst. På denne måde beskytter og styrker vi den unges identitet.

Vi kan godt se at en ung fra Gaderummet er så marginaliseret at han eller hun ikke kan bruge tilbuddet i U-Turn, og at de tilbud der er i Gaderummet måske ikke er det som de unge fra U-Turn har brug for.

Men det svære er jo at *definere* dette – selvfølgelig kan vi aldrig være sikre på at ramme rigtigt, og det er derfor vigtigt for os som pædagoger at være omstillingsparate for at kunne varetage de unges reelle behov i forhold til hvor de er.

Dette kan vi, i forhold til det etablerede behandlingssystem, godt se kan være svært da vi her er begrænsede af fx en lovgivning, herunder de økonomiske bindinger og normeringer, i behandlingstilbudene. Men vi hører dog at U-Turn nærmer sig mødet med de unge – de må fx godt komme og være stofpåvirkede. Alligevel ligger der en hemmelig agenda bag; nemlig at begrænse misbruget, eller i bedste fald helt fjerne det. Her må vi stille os kritiske overfor denne drapering – for der ligger en stor fare i at behandle ud fra halvsjulte mål - her det etablerede systems ønske om at rykke ved statistikkerne for unges misbrug. Dilemmaet rejser spørgsmålet om det egentlig er muligt at finde en balance mellem individets egentlige behov, og systemets midler til at løse disse?

Men selvfølgelig kan vi også snakke om problematikker i alternativet til det etablerede system, i dette tilfælde Gaderummet; for måske er det svært at rykke videre når der skabes et afgrænset socialt rum, og måske er det tilsyneladende kaos der kan herske i et hus, hvor der er brugerstyring, ikke sundt for alle - men mest ligger begrænsningen måske i at der er meget få steder, som netop Gaderummet, hvor de marginaliserede unge kan komme ind direkte fra gaden og netop blive mødt midt i den flod af kaos som er repræsenteret ved systemverdenen – vi kan se at det i dette tilfælde handler mindre om hvorvidt du skal blive stoffri lige nu, frem for vigtigheden af at få banket en DSB-bøde ned, eller få en seng at sove i. Dette er stabilitet i forhold til disse unge, dette er det korkbælte der skal til lige nu.

Vi må derfor konkludere, at vi som pædagoger må sørge for at stræbe efter at møde de unge hvor de er - herunder også en *åbenhed for alternative metoder* til det gængse system – og vi må bestræbe os

på at kunne definere de unges behov i ethvert møde – gør vi ikke det, så kan vores handlen have en negativ effekt på de unges identitet og udvikling, der i værste fald kan gøre at den unge tager en turbulent svømmetur i det offentlige system uden at have et eneste lille stykke vådrør at gribe i.

*“Well, that high tide's risin',
Mama, don't you let me down.
Pack up your suitcase,
Mama, don't you make a sound.
Now, it's king for king,
Queen for queen,
It's gonna be the meanest flood
That anybody's seen.”⁴⁹*

Primær litteraturliste

Børn og familie i det postmoderne samfund

Red. Af Lars Dencik og Per Schultz Jørgensen
Hans Reitzels Forlag 1999

Socialfag for pædagoger

Grit Niklasson
Frydendal og forfatterne 2002

Pædagogik i sociologisk perspektiv

Red. af Søren Gytz Olesen & Peter Møller Pedersen
Forlaget PUC, Viborg-Seminariet 2003

Sociologi og modernitet

Benny Jacobsen, Søren Juul, Erik Laursen, Klaus Rasborg
Columbus 2003

Sygdom er hvordan man har det – sundhed er hvordan man ta'r det

Peter Thybo (fra *Kognition og pædagogik* nr. 49) 2003
Kompendium for Liv Og Samfund, 4 semester

⁴⁹ Bob Dylan, *Down in the Flood*

Program om Giddens:
www.dr.dk/p1/eksistens

Materiale i forhold til U-Turn
www.uturn.dk
http://www3.kk.dk/upload/gfx.nsf/Sociale%20forhold%20-%20stofmisbrug/u-turn_261104.pdf

Undersøgelser af Habermas og hans teorier:
www.leksikon.org/art.php?n=1039
http://home16.inet.tele.dk/jesper_t/hab.htm

Materiale i forhold til Gaderummet
www.gaderummet.dk/gaderummet_html/g_frameset.html
www.gaderummet.dk/regnbuen_html/r_frameset.html
www.gaderummet.dk/historie_html/Uf%E6rdigt%20ungemanifest%202004.htm
www.gaderummet.dk/historie_html/Odd%20Fellow%20Ordenen%20Opl%E6g%2030.marts%202005.htm
www.social.dk/det_frivillige_danmark/Hvaderfrivilligtsocialtarbejde/hvad_er_en_selvejende_institution.html

<http://bobdylan.com/songs/flood.html>

Grundlovens § 75

Sekundær litteratur

Véd vi hvad vi gør i narkopolitikken – og hvorfor ikke?
Socialpolitik, nr. 6 2005
Socialpolitisk forening

Visionen om social inklusion – en risikofyldt proces for professionelle og udstødte
Bent Madsen
Artikel, Vera No. 32 Aug. 2005 (Rummelighed og inklusion)

Introduktion til pædagogisk teori og praksis
Erik Hygum & Søren Gytz Olesen
Forlaget PUC 1999

Gadens børn
Bo Ertman, Anja Dalhof
Fremad 1991, Statens Filmcentral 1991

Uddrag fra kapitel 20 og 21, Habermas og Luhmann
Klassisk og moderne samfundsteori
Hans Reitzels Forlag

www.sociologiskforum.dk/default.asp

www.psykcentrum.dk/artikler/a10.pdf

http://da.wikipedia.org/wiki/Selvejende_institution

www.oav.dk/sw1000.asp

Bilag 1 –uddrag fra serviceloven

Stk. 2. Formålet med hjælpen, efter denne lov er at fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv, eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten.

Stk. 3. Hjælpen efter denne lov bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie. Hjælpen tilrettelægges ud fra den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte.

§ 2 Enhver der opholder sig lovligt i landet, har ret til hjælp efter denne lov.

§ 3. kommunen sørger for, at enhver har mulighed for gratis rådgivning. Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og at hjælpe borgeren over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt sætte denne i stand til at løse opståede ved egen hjælp. Rådgivningen skal kunne gives som et anonymt og åbent tilbud. Rådgivningen skal kunne gives særskilt eller i forbindelse med anden hjælp efter denne eller anden lovgivning.

§ 12.kommunentræffer afgørelse omoptagelse i et dagtilbud. Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Kommunen kan bestemme , at selvejende daginstitutioner efter § 9.(Daginstitutioner kan drives af en eller flere kommuner eller som selvejende institutioner efter aftale med kommunen.) og puljeordninger efter § 11.(Kommunen kan til puljeordninger til børn yde et tilskud pr. barn) ikke er omfattet.

Stk. 2. Anvisning af pladser sker efter anciennitet. I kommuner med pasningsgaranti svarende til eller gunstigere end § 15 a.(forældre betaler for opholdet i dagtilbudet med et beløb der svarer til 30% af de budgetteret udgifter ved ophold i dagtilbudet, bortset fra ejendomsudgifter, herunder

husleje og vedligeholdelse, jf. dog stk. 4.) anses anciennitetsprincippet for opfyldt ved anvisning af pladser indtil barnets skolestart.

Stk. 3. Anvisning efter anciennitet kan dog fraviges, hvis et barn af sociale eller pædagogiske grunde har et særligt behov for en plads i et dagtilbud.

Stk. 4. I andre særlige tilfælde, hvor der er akut behov for en plads i et dagtilbud, vil anvisningen efter anciennitet kunne fraviges i begrænset omfang.

Stk. 5. Kommunen kan hverken permanent eller midlertidigt opsige et barn af et dagtilbud, fordi en eller begge forældre bliver ledige.